

Kyrklig konslitteratur år 1936.

Över den äldsta, romanska, konsten i Sverige föreligga endast några smärre tidskriftsartiklar, av vilka *Erik Lundbergs* om den äldsta stenkatedralen i Skara (i *Rig* 1936, även separat som Festskrift till Martin Olsson) samt samme författares lilla notis om Gudhems äldsta kyrka, äro av stort intresse. I samma festskrift har *T. Mårtensson* behandlat problemet Borg och rundkyrka. En populär skrift av *Axel Karlsson* skildrar Hagby rundkyrka (Kalmar 1936). Om V. Husby äldsta kyrka i Östergötland har undertecknad berättat i *S:t Ragnhilds Gilles Arsbook* (Söderköping). Tekniska frågor avhandlas i *Sune Ambrosianis* Om mur och murning före teglets uppträdande i Norden (i ovannämnda festskrift). Bildkonsten under samma period är föremål för en vidlyftig doktorsavhandling av *Monica Rydbeck*, som rec. i denna tidskrifts första häfte 1937. Ett mindre bidrag till västgötsk-värmländsk stenhuggarkonst är *C. R. af Ugglas'* uppsats Ett »porträtt» av den gode biskop Bengt av Skara (i *Fornvännen*). *Maj Flodin* skildrar Yttersta domen i Sundre (i *Gotländskt arkiv*). Några romanska bronsaltarredskap från Sverige återfinnas i *Otto v. Falkes* och *Erich Meyers* monumentala verk *Bronzgeräte des Mittelalters, I, Romanische Leuchter und Gefässe* (Berlin 1935).

Den senare medeltidens konst är något rikare behandlad. En sammanfattning om Upsala domkyrkas byggnadshistoria återfinnas i *Axel Romdahls* *Upsala Cathedral* (i *American Swedish monthly* vol. 29, 1935). En värdefull utredning om ett i Romdahls-Boethius' stora verk om Upsala-katedralen outrett problem är gjord av *E. Wahlberg* i hans uppsats *Vem var »G. S. Maroin»*, en anmärkning till Estienne de Bonnueilles skuldförbindelse (i *Fornvännen*). I *acta Ostrogotica* 1935 återfinnas *Axel Romdahls* »Vid Linköpings domkyrkas sjuhundraårs jubileum». En annan domkyrkas byggnadshistoria, nämligen Västerås, är föremål för förnyad undersökning i *Erik Lundbergs* uppsats *Västerås domkyrka och katedralen i Poitiers* (Västmanlands Fornminnesförenings Årsskrift XXVI). Samma författare framställer i en uppsats, *Närkeskyrkornas vittnesbörd angående medeltidens bergshantering* (i *Blad för Bergshandteringens Vänner* Nr. 3), en intressant hypotes om den äldsta kyrkobyggnadskonsten i Bergslagen. Andra bidrag äro *S. Karling* *Tyska orden och den svenska kyrkobyggnadskonsten* (i *Rig*), *H. Sundberg* *Heliga Trefaldighets kyrka i Arboga* (i *Arboga utställningen* 1935), *Berit Wallenberg* *Lövö kyrka genom tiderna* (Stockholm 1935), *R. Blomqvist*, *Slätthögs kyrka* (i *N. Albo hembygdsförenings årsbok* 1935), *H. Alm*, *Värmdö kyrka i ord och bilder* (Stockholm 1935), *Harry Thålin*, *Mäster Bothvid från Eskelhem, en gottländsk 1200-talsarkitekt* (Visby 1935), *Axel Hultqvists* lilla vägledning *Åtvids*

gamla kyrka (Åtvidaberg 1936), *B. Berthelsson*, Kyrkor och församlingsbildning i det medeltida Norrbotten (i Norrbottens läns hembygdsförenings årsbok) samt *Sven Drakenberg*, S. Gertruds kapell i Västerås (i Västmanlands Fornminnesförenings årsskrift XXIV). Atskilliga bidrag till gotikens bildkonst ha också kommit till, såsom *C. R. af Ugglas*, En svensk-finsk skulpturgrupp från 1200-talet (i Finskt museum), *Bengt Söderberg*, Kräklingbo kyrkas korstolar (Gotländskt arkiv 1935), densammes Birgittinska företeelser i Gottlands konst (Julhälsningar, Visby 1935), samme förf:s En märklig S. Annabild (i Törnsfall; i Fornvännen), *I. Schnell*, 1400-tals målningar i en sörmlandskyrka (Lids kyrka, i Fornvännen). Med påfallande iver har forskningen under professor Roosvals ledning under sista tiden kastat sig över den lübeckska skulpturen i Sverige. Värdefulla bidrag äro *Johny Roosval*, Norge, Lübeck och »den baltiska Norden» (i Fornvännen), densammes uppsatser: Bernt Notkes oldgesäll 1482—83 (i Rig), Notke, le peintre (i Gazette des beaux-arts, Paris), Bertil Målare und seine Stockholmer Werkstatt (i Nordelbingen), Hinrich Wylsynck, ett bidrag till bokillustrationens historia i Lübeck i slutet av 1400-talet (i Nordisk Tidskrift för bok- och biblioteksväsen), Skulpturer av Bernt Notke från Köpings kyrka på Öland (i Fornvännen), Henning von der Heyde (i Konsthistorisk tidskrift) och sammanfattande i Congrès d'histoire de l'Art, Basel 1936, Résumé; vidare *E. Engelstad*, Bernt Notkes elever (i Univ. Oldsaksaml., Oslo, Årsbok 1934) och *Samuel Hedlund*, Östergötlands och Nordtyskland under 1400-talets förra hälft I (i Konsthist. tidskr.). En sammanfattande karaktäristik av intresse är *Bengt Söderbergs* uppsats Medeltida folkkonst (i Nordisk Tidskrift 1935). Bidrag till de kyrkliga inredningsföremålen historia äro *C. R. af Ugglas*, En norsk medeltidskalk i Sverige (i Kunstindustrimuseets Årbok Oslo 1933—35), samme författares Petrus Elavis kalk i Söderby-Karl (i Upplands Fornminnesförenings Tidskrift XLV:1), *O. Källström*, Medeltida silverax från svenska och finska kyrkor (Vitterhetsakademiens handl., se rec. i denna tidskrifts första häfte 1937) och *K. K:son Leijonhufvud*, »Bedjen för Thomas Strängnäs biskopen» (i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria). *Mats Åmark* har bidragit med publiceringen av flera undersökningar om medeltida klockor: Östergötland medeltida kyrkklockor (i Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1935—36), Mäster Busse Jakobsson och hans klockor (i Fornvännen) samt Upsala domkyrkas klockor (i Från ärkestiftets helgedomar 2, Upsala 1935). *T. Arne* meddelar en notis om ryska kyrkklockor i Sverige (i Fornvännen). Ett ikonografiskt bidrag av intresse är *I. Collijns*, En gotisk pärmstämpel med Birgittaframställning (i Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen 1935). Av intresse är också *Sven Hallströms* uppsats Medeltida kyrkoräkenskaper från Dalsland, ang. kyrkobo-

ken från Bolstad (i Hembygden utg. av Dalslands Fornminnes- och hembygdsförbund).

Nyare tidens kyrkokonst är icke så rikligt behandlad. Här märkes *Tord Nordbergs* uppsats Jakobs kyrkas byggnadshistoria (Fornvännen), *B. Gynnerstedt*, Bräkne-Hoby kyrka (i Blekingeboken), *N. Jönsson*, Ett besök i Önnestads kyrka 1820-talet (i Göinge hembygdsförenings årsbok 1935) och *P. V. Enström*, Ett kyrkobygge för 150 år sedan (om Brunflo kyrka, i Fornvårdaren V:4). Nyare tidens bildkonst har behandlats i ett antal artiklar såsom *Andreas Lindblom*, Bernini och Precht (om reliefer å Upsala domkyrkas predikstol; i Rig), *Manne Hofrén*, Kyrkobilhuggaren Jonas Berggren (i Meddelanden från Kalmar läns fornminnesförening XXIV), *Monica Rydbeck*, En skulpturmodell från 1500-talet (i K. humanistiska vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse 1934—35), *Richard Steffen*, Stenhuggarverket på Gotland och dess utövare på 1600-talet, I—II (i Gotländskt arkiv 1935 och 1936), *Erik Lundberg*, 1600-talets kyrkointeriör (i Svenska kulturbilder, ny serie II) och *Ingeborg Wilcke-Lundqvist*, Krigsbyten från Gustaf Adolfs polska krig bevarade i en Roslagskyrka (i Upplands Fornminnesförenings tidskrift XLV:2). För konsthistorikern viktig är även *Bertil Westers* doktorsavhandling, Gotisk resning i Svenska orglar, som anmälts i denna tidskrift. Slutligen bör också nämnas *Svante Svärdströms* uppsats Häl-singemålningar från drottning Kristinas dagar (i Nordiska museets årsbok) om folkligt religiöst måleri. Av Sveriges kyrkor ha endast utkommit Gästrikland (h. 2, Ö. Tingslag) av *Erik André*n och *Brynolf Hellner*.

Moderna kyrkoprydnader behandlas i korthet i *Ake Stavenows* uppsats Kyrklig konst av Simon Gate (i Form), samme författares B. G. Göthes mässhake till Eskilstuna och Fors kyrka (i samma tidskrift) samt undertecknads refererande uppsats om Wigeland i denna tidskrift första häfte 1936.

Bengt Cnattingius.

Koraler till Nya Psalmboken.

Den av 1936 års kyrkomöte antagna psalmboken innehåller 91 nya texter. Ett stort antal av dessa kunna icke — utan vidare åtminstone — sjungas på någon av de i nuvarande koralbok förekommande melodierna. Den Kungl. kommitté som fått i uppdrag att redigera den nya koralboken har inför denna situation inbjudit landets kompositörer att pröva sina krafter på nya melodier till icke mindre än 30 psalmer, till vilka kommittén alltså icke ansett sig kunna använda befintligt material. Det är inför den härigenom uppkomna situationen, som efterföljande arbete vill vara